

Een reis door de tijd.

De allegorie van
het leven volgens
J.J. Cremer (1851).

Wij zijn allen reizigers op de spoorlijn van het leven.

“De expeditie van den spoortrein waarmede wij allen reizen schijnt, dunkt mij, hoe langer zoo meer: snelheid en vooruitgang te beoogen.”

In 1851 gebruikt J.J. Cremer de toen nog revolutionaire technologie van de stoomtrein als een krachtige metafoor voor het menselijk bestaan. Onze levensreis, aangedreven door de “Tijd maatschappij”, is er een van constante, onontkoombare vooruitgang.

Een droeve landstreek: de confrontatie met tegenspoed.

“t Was een droeve landstreek, die wij passeerden sedert het vorige station; ja, ’t was wel het droevigste en somberste gedeelte der geheele reize.”

Cremer beschrijft een passage door een landschap van rouw en verlies. Dit is geen idyllische reis; het is een reflectie op de periodes van zwaarmoedigheid en leed die onvermijdelijk deel uitmaken van het leven.

Waar de zon niet schijnt en de hoop vervaagt.

De lucht was zwart;- 't verschiet: in neveltoon!
het landschap van den gloed der lieve zon verstoken.
de voglen¹ kweelden niet maar vloden voor den wind

De oogen werden schier
Door 't blikzenvuur verblind²
En 't licht opgevolgd
Door zware donderslagen.

¹ De vreugde is verdwenen.

² De hoop op betere dagen wordt door het leed schier benomen.

Het perron van afscheid.

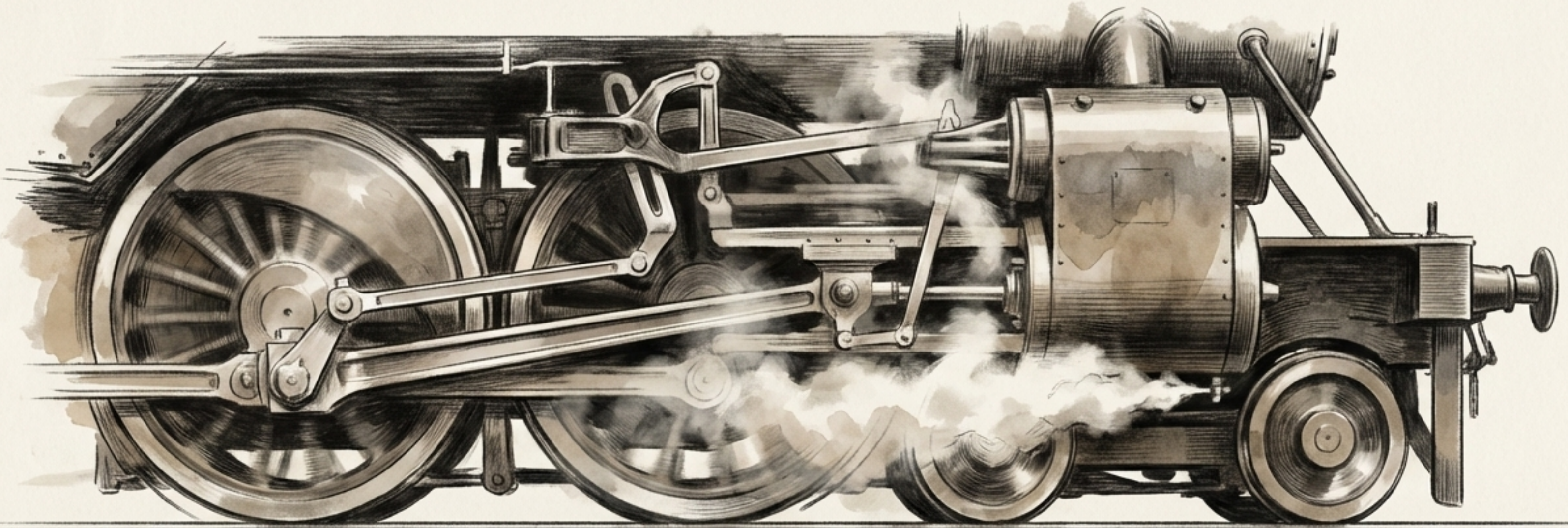
“Het treurigste op reis is echter dat afstappen van lieve reisgenooten. Nog zoo zit men gezellig bijeen, de lieve togtgenoot verlaat ons, en eer wij nog regt beseffen dat hij niet meer met ons is, is hij reeds zoo heel heel verre van ons verwijderd.”

De trein stopt niet voor ons verdriet. Cremer beschrijft hier de pijnlijke en abrupte aard van verlies. De snelheid van de trein symboliseert de tijd die ons soverbiddelijk meevoert, weg van degenen die we achterlaten.

De Tijd Maatschappij duldt geen oponthoud.

“De maatschappij van den Tijd is schrikkelijk voortvarend. Wij hebben geen oogenblik ter pausering. Of gij de reize moede wordt of niet daar stoort zij zich niet aan. Voor dat gij aan de plaats uwer bestemming zijt, kunt gij niet rusten.”

Drie klassen, één reis.

“...nog zoo hard op die houten banken...”

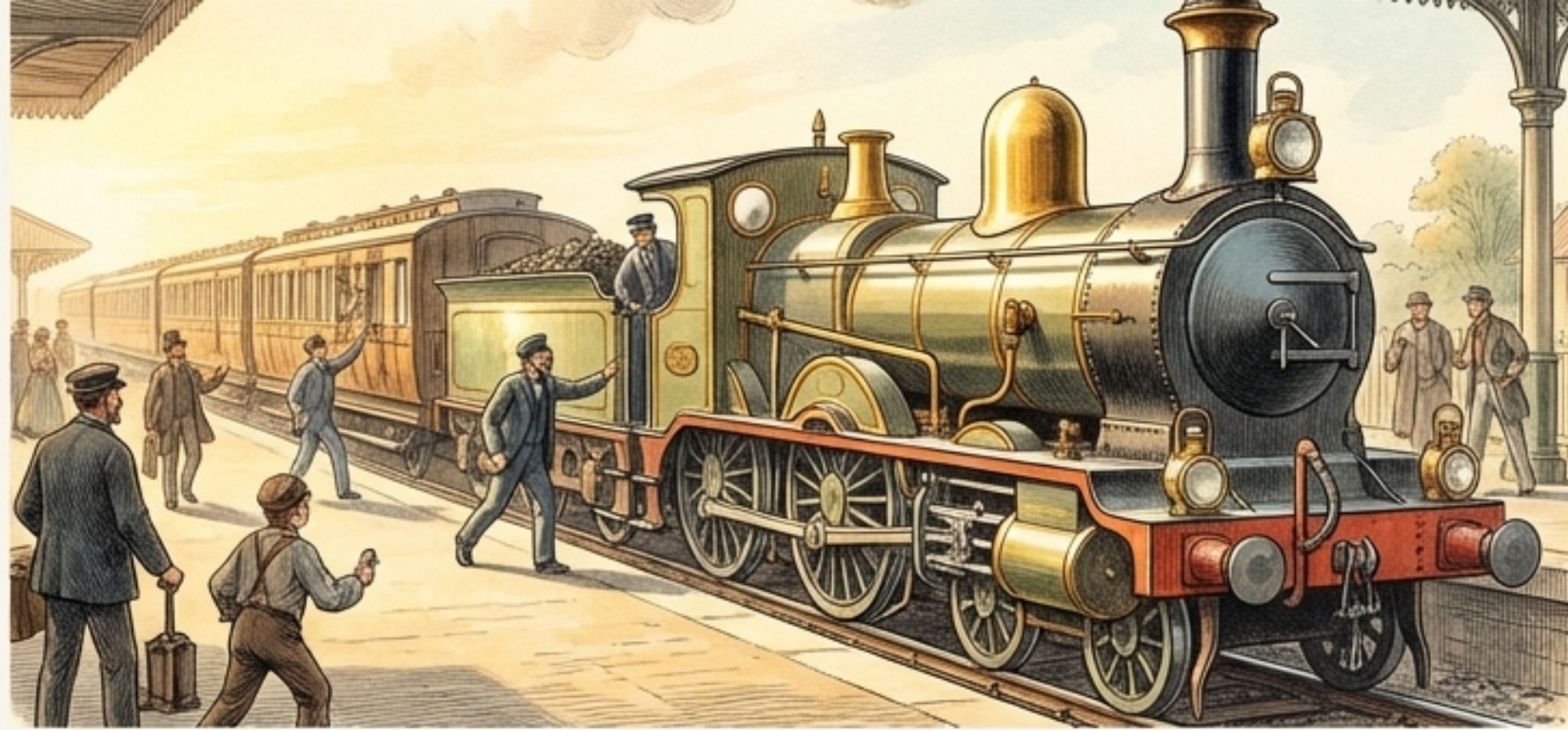

“...vermoeit gij u nog zoo in die stoten der wagens...”

“...geeuwt gij ook en al verveelt gij u ook in die mollige kussens...”

Of men nu reist op harde houten banken of in weelderige kussens, niemand ontsnapt aan de reis. Cremer suggereert dat comfort leidt tot verveling en spirituele luiheid, terwijl ontbering de geest juist kan verheffen.

Een nieuw station, een nieuwe locomotief.

Cremer: “Wij hebben den sijngever gehoord die ons een volgend station aankondigd. Wij zullen een nieuwe locomotief bekomen. Het eentje zal ons worden toegevoegd. Zeker het weer een snelle sleper.”

De aankondiging van het station (in de voetnoot geïnterpreteerd als ‘de predikatie in den vooravond’) en de nieuwe locomotief symboliseren de jaarwisseling. Het is een moment van reflectie en de hoop op een frisse start in het nieuwe jaar (‘het eentje’ = 1851 wordt 1852).

Na duisternis volgt licht.

Na regen volgt steeds zonneschijn
Na donkre lucht een blauwen
Na zware schokken zoete hemel rust
Na rust volgt kracht en moed en
Na tegenspoed volgt zegen.

Cremer

Een klein reisgenootje brengt nieuwe vreugd.

“Mij dunkt ik heb zoo iets van een klein
reisgenootje hooren praten.
Zie dat geeft toch weer eenige vergoeding
Hoe meer zielen in de familie hoe meer vreugd
daar kan ik van harte mee instemmen.”
– Cremer

Te midden van verlies en afscheid, is er ook de
vreugde van nieuw leven. De geboorte van een kind
voegt een nieuwe reiziger toe aan de familietrein, en
biedt troost en een reden om vooruit te kijken.

De noodzaak van waakzaamheid

“Wij kennen de plaats niet, waar wij moeten afstappen... Daarom is de Waakzaamheid nuttig en noodzakelijk. Laat ons niet insluimeren op de donzige kussens; indien wij slapen zouden wij onze ware bestemming niet bereiken.”

De onbekende bestemming en de onvoorspelbare duur van de reis vereisen constante alertheid. Comfort ('de donzige kussens' van de eerste klasse) is de grootste vijand van deze spirituele waakzaamheid.

De schokken die ons wakker houden.

“Hoe nuttig zijn de schokken,
- hoe goed is het, dat nu en dan
zelfs een lieve tochtgenoot ons verlaat
Dáardoor blijven wij wakker;
dáardoor worden wij tot
waakzaamheid gewekt.”
– Cremer

Tegenspoed en verlies zijn geen zinloze kwellingen. Volgens Cremer zijn het pijnlijke, maar noodzakelijke wekkers die ons behoeden voor spirituele slaap en ons gefocust houden op onze uiteindelijke, eeuwige bestemming.

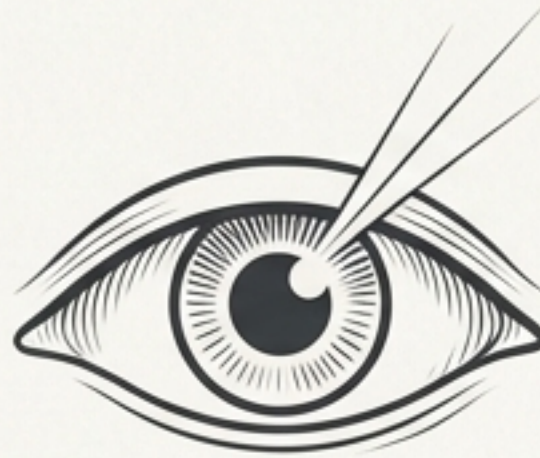
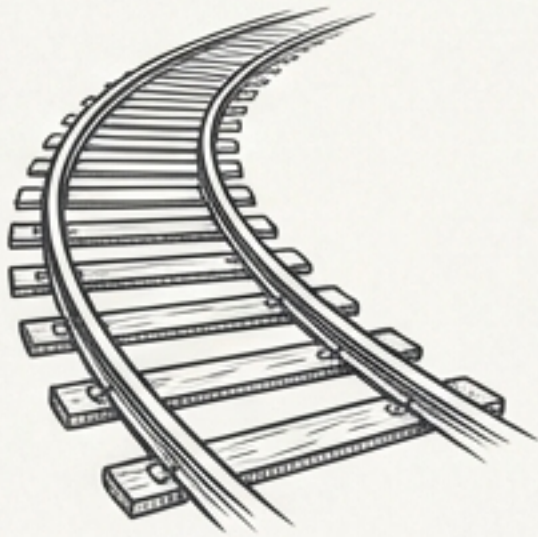

De belofte aan het einde van de reis.

“De onvertraagde stoommachine tobt u af en te na uwe
aankomst vind gij rust – rust en vrede.”

Na de onophoudelijke snelheid, de schokken, het verdriet en de noodzaak om
waakzaam te blijven, is er een eindpunt. De ultieme bestemming is niet een plaats,
maar een staat van zijn: de eeuwige rust en vrede.

De reis is het leven. Waakzaamheid is de kunst.
Vrede is de bestemming.

De allegorie van J.J. Cremer uit 1851 blijft een tijdloze herinnering dat het leven ons voortstuwt, tegenspoed ons vormt, en hoop ons de weg wijst naar een onbekende, maar beloofde rust.

Gebaseerd op "Eene gedachte op oudejaarsavond" (1851), J.J. Cremer. Oorspronkelijke tekst via jacobcremer.nl.